

Justitiedepartementet
Rosenbad 4
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över Jakten på makten (SOU 2006:46)

LO har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade utredning och får härmed lämna följande svar:

Sammanfattning

LO ställer sig bakom de förslag som läggs fram i betänkandet. I tillägg till dessa anser LO vidare:

- att kommittédirektivet inte borde ha begränsats till enbart de politiskt förtroendevalda, utan även omfattat andra, för demokratin viktiga förtroendevalda.
- att betänkandet saknar analys och ställningstagande till hur de allvarligaste hoten och våldet ska förebyggas och vilka medel som kan tillåtas i de sammanhangen. LO anser att detta är en brist som behöver kompletteras.
- att det saknas analys och ställningstaganden till de skillnader som framkommit mellan män och kvinnor. Detta behöver kompletteras innan frågan hanteras vidare.
- att nomenklaturen i det avgivna lagförslaget behöver preciseras och förtydligas.

Bakgrunden

Att vårt samhälle ska präglas av ett demokratiskt synsätt är en av de principer som omfattas av snart sagt alla medborgare. Det anses dessutom allmänt vara en av de principer som är mest grundläggande, eller rent av omistlig och därför värd att på alla sätt skydda och försvara. Personer som genom val givits förtroende, måste utan att känna sig hotade, kunna utöva sitt arbete och utföra sina uppdrag. En av samhällets viktigaste uppgifter är därför att på olika sätt tillse att detta sker. Den förhandenvarande utredningen handlar om just detta och det ska genast påpekas att LO instämmer i betänkandets förslag, men vill ändå lämna synpunkter på vissa punkter.

Kommittédirektivet

Direktivet har fokuserat enbart på de politiskt förtroendevalda i stat, kommun och landsting. Det kanske är naturligt för en parlamentarisk utredning att göra så, men den svenska demokratin består ju av så mycket mer än den politiska sfären. Vi har stora idéburna organisationer med medlemskadrar som väl kan mäta sig med de största politiska partierna och förtroendevalda som därigenom givits avsevärt samhällsinflytande. Detta skapar samma sorts problem som de som utredningen behandlar. Det är en brist att utredningens förslag inte omfattar denna demokratisektor. Säkert är lösningarna i mångt och mycket gemensamma. Särskild betydelse får insnävningen i fråga om den föreslagna lagstiftningen. Mer därom nedan.

Behovet av förebyggande åtgärder

Med två statsmannamord i nära tid är det svårt att förstå att utredningen i så hög grad fokuserar på de åtgärder som behöver vidtas efter ett övergrepp och väjer för de svåra frågorna kring integritet kontra medborgarkontroll och psykvårdens tillkortakommande.

I betänkandet redovisas en ingående analys av de bakomliggande psykologiska orsakerna till olika former av hot mot förtroendevalda och hur dessa kan bemötas och på olika sätt hanteras. Stor vikt läggs vid hur olika former av upplevd oro ska hanteras och hur den demokratiska processen ska förbli opåverkad. Förekomsten av direkt hot och våld är också väl dokumenterat i utredningen vilket borde utgöra en grund för mer genomgripande diskussion och ställningstagande till mer effektiva och ingripande medel för samhället i försvaret mot extremister och vansinnesdåd. Betänkandet borde ha innehållit en analys kring behovet av olika tvångsmedel och värnet om den personliga integriteten. Detta saknas dock vilket är en brist.

Jämställdhetsaspekten

LO fäster särskild vikt vid att jämställdhetsaspekterna behandlas på ett adekvat sätt i alla utredningar. I enlighet med kommittédirektivet ska utredningen ”ange lämnade förslags konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män”. De rapporter och utredningar som återges i betänkandet innehåller en rad redovisningar ur jämställdhetsperspektivet. I några fall har betydande skillnader påvisats mellan män och kvinnor. Under avsnitt 5.2 konstateras att hoten är ett allvarligt problem för demokratin och att kvinnorna mer än männen känner stark oro. Denna oro delar de med de yngsta riksdagsledamöterna och fullmäktigeledamöter med utländsk bakgrund. I de förslag som lämnas i avsnitt 6 återfinns dock ingen redovisning av, vare sig särskilda åtgärder med anledning av detta, eller någon motivering av varför detta inte skulle behövas. Den konsekvensanalys som efterfrågas i kommittédirektivet saknas därmed. Detta är en brist som LO menar måste åtgärdas innan vidare behandling av frågan sker.

Lagförslaget

LO instämmer i det föreslagna tillägget i lagen. Vi ser dock ett problem i det att begreppet ”förtroendevald” använts för att beskriva enbart de politiskt valda förtroendemännen. Denna distinktion görs i utredningen men återspeglas inte i lagtexten. Den som läser den föreslagna lagtexten får i stället uppfattningen att lagen ska gälla för alla typer av förtroendevalda. Vi inser behovet av begränsningar men anser också som inledningsvis nämndes att kommittédirektivet varit för begränsat. Vi har inget förslag till alternativ lagtext men anser att både lagens omfattning och nomenklaturen behöver utredas vidare.

Förslagen i betänkandet

Under avsnitten 6 och 7 redovisas i betänkandet de förslag som man lägger.

- LO instämmer i betydelsen av de förtroendevaldas egen roll och i betydelsen av en fungerande kommunikation med allmänheten. LO instämmer även i Konstitutionsutskottets uppfattning att skyddet mot försämringar på arbetsplatsen för den som har förtroendeuppdrag bör utredas.
- I likhet med kommittén anser LO att det är naturligt att partierna tar ett eget ansvar i frågan. LO instämmer i att det arbete över partigränserna, som kommittén tagit initiativ till, verkligen fortsätter.
- LO stöder också bedömningen att hot och våld mot förtroendevalda är en allvarlig företeelse och att ”nolltolerans” ska tillämpas i detta fall, både inom den politiska sfären och i samhället i övrigt.
- LO delar även uppfattningen att utbildning och information utgör viktiga metoder för att motverka övergrepp mot förtroendevalda. Kommitténs initiativ att ta fram utbildningsmaterial och film är naturligtvis lovärda.
- Under avsnitt 7 redovisas mediernas ansvar. LO instämmer i den uppfattning som framförs i betänkandet att det behövs en granskning av mediernas hantering av frågor som påverkar hotbilden mot de förtroendevalda. LO delar också uppfattningen att denna granskning bör hanteras av medierna själva. Kommittén ger rådet till de politiska partierna att se över sina mediestrategier, särskilt i frågor som kan vara kontroversiella. LO delar den uppfattningen.
- Vad gäller den förändring i lagtexten som kommittén föreslår i 29 kap. 2 § brottsbalken, så vill LO lägga den synpunkten att nomenklaturen är oklart definierad och att den behöver preciseras. Vår uppfattning är dessutom att den då bör utvidgas i förhållande till förslaget så som det nu beskrivs i betänkandet.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE